9. april 2008
TEM

Referat af
landmødet i dragt- og tekstilpuljen
5. marts 2008
Kalundborg Museum

Kære alle!

Tak for sidst og en varm til tak til vore værter, Mads Findal Andreasen og Majken Lusty, og til alle indlægsholderne, der bragte os vidt omkring indenfor det fælles fagfelt og vores fælles passion.

Mads Findal Andreasen startede dagen med en præsentation af Kalundborg Museum og dets stifter lægen J.S. Møller, der interesserede sig bredt for bondestandens kulturelle udtryk herunder dragterne specielt på Røsnæs, som han analyserede i sin stadig anvendte monografi. J.S. Møllers museum blev indrettet i Lindegården i 1910 og havde - som alle provinsmuseer - vokseværk. Mads gav interessante indblik i, hvordan ambitioner – også på nationalt plan – var medvirkede til museets erhvervelse af hele bygningskomplekset. Der blev indsamlet klædedragter og ting fra købstadens historie, og i museet blev indrettet en Røsnæs-stue og en Jerslev-stue – altså såvel genstandsudstillinger som interiørudstillinger i et lokalmuseum. Første videnskabeligt uddannede museumsleder efter J.S. Møller var Christian Waagepetersen, som efterfulgtes af museets nuværende leder Lisbeth Petersen.

Kirsten Rykind-Eriksen fra Vejle Museum stod for dragtudstillingens nyopsætning i begyndelsen af 1990erne. Den tidligere udstilling havde stået i 40 år, og i 1990erne valgte man et etnologisk udgangspunkt, hvor J.S. Møllers synspunkter om den isolerede egn og dens klædedragt blev sat til side for et

mere dynamisk synspunkt. Ingeborg Cock-Clausens speciale netop om Røsnæs-dragtens myte og virkelighed samt maleren J. Th. Lundbyes studier af Røsnæs-dragter, skifter fra området og hele dragtsamlingen blev inddraget i arbejdet. 15 giner blev fremstillet og hoveder afstøbt efter ældre giners lerhoveder. Små tableauer med de påklædte giner blev opbygget - blandt andet en genskabelse af et skifte fra en handelsmand. Til udstillingen blev udgivet et hæfte med kilder og skifter.

Efter et besøg i Kalundborg Museums lille og kompakte tekstilmagasin startede mødet med dragtnyt, nyt fra arbejdsgrupperne og nyt fra sekretariatet:

Bente Larsen, Kvindemuseet: Om udstillingen "Kvinder til fest og farver". Udstillingen er skabt i anledning af Kvindemuseets 25 års jubilæum. Der er over 30 dragter fra perioden 1850 til 1980 med på udstillingen. Bente havde udvalgt 5 dragter at vise billeder af og gennemgå på landsmødet.

Udstillingen havde givet anledning til at omregistrere samtlige udvalgte dragter fra et dameskrædder-synspunkt samt

fotografere dem i monteret tilstand. I udstillingsteksterne har Kvindemuseet lagt vægt på ”den gode historie” om hver enkelt dragt. Udstillingen kan ses frem til 1. juli 2008.

Kirsten Schmidt, Rudersdal Museum: Om udstillingen ” På hat med verden - Skodsborg Hattefabrik”.

Udstillingen er Rudersdals Museums bidrag til Industrikulturens år og tager derfor udgangspunkt i Skodsborg hattefabrik som indtil omkring 1970 var en af egnens største industrier. Tidligt var fabrikken en del af Brede Klædefabrik, men blev udskilt som selvstændig virksomhed i 1905. I 1913 flyttede den til Skodsborg. A/S Skodsborg Hattefabrik producerede fortrinsvis herrehatte, men udstillingen viste også et stort antal damehatte fra forskellige tider, samt huer og hatte til særlige formål. Til udstillingen har museet fået en af landets få tilbageværende hattemagere, Stig Andersen fra fabrikken Andersen & Berner, til at lave en ny hat af en ægte gammel hatte"stump" fra Skodsborg Hattefabrik. Fabrikken var Europas største producent af sådanne stumper, og den havde ca. 250-260 ansatte, da den var størst. På udstillingen har der desuden været et stort og varieret udbud af hatte til forskellige formål og i mange forskellige stilarter. Udstillingen kunne ses fra 7. december 2007 frem til 24. marts 2008.

Torsten Grunwald: Torsten er nyt medlem af dragtpuljen, sidder i redaktionen fra Dragtjournalen og talte om emnet: "Den elegante mand. Den glemte historie om jakkesættet." Torsten fortalte, at jakkesættet er et stærkt symbol i vores kultur. Det bruges ofte af medierne til at iscenesætte historier, hvor især "magt", "penge" og "sex" er på spil. Den brug af jakkesættet er for så vidt helt legitim, men den fortrænger, at jakkesættet sammen med skjorten, slipset etc. også har sin egen historie, hvor målet ligger hinsides magtens, pengenes og begærets verdener.
Det er bogen "The Suit: A Machiavellian Approach to Men's Style" af Nicholas Antongiavanni et fortrinligt eksempel på. Den udkom i 2006 og gennemgår nogle af de utallige konfigurationer og variationer, som jakkesættet, skjorten, slipset mv. kommer i.

Og den blotlægger, at mandedragten i sig selv har en historie om en "kunst for kunstens skyld", et romantisk ideal om velklædthed, hvor en god stil korrelerer med evnen til at forvalte jakkesættets reglement. Torsten gennemgik jakkesættet i forskellige udgaver og sammensætninger som arbejdstøj, sportstøj, fint dagstøj og fint aftenstøj – og endelig fænomenet hjemmejakke. Torsten modstillede begreberne elegance (overholde regler) og mode (bryde regler), hvilket affødte en god, faglig diskussion.

Nyt fra arbejdsgruppen vedr. Regin ved **Lita Rosing-Schow og Ida E. Hansen**. Arbejdsgruppen havde møde på Horsens Museum 5. februar 2008, hvor gruppen arbejdede med forslag til undergrupper. Arbejdet fortsætter i gruppen og fremlægges for puljens medlemmer som forslag på efterårets landmøde. På mødet på Kalundborg Museum fremlagde Lita og Ida et målskema til diskussion. Der kom mange kommentarer, som arbejdsgruppen efterfølgende skriver sammen og rundsender til diskussion pr. e-mail, så dragtpuljen kan konkludere på landsmødet i efteråret. Det er hensigten at videresende dragtpuljens samlede ønsker til Regin til Eske Wohlfarth, Kulturarvsstyrelsen, i efteråret. (Ref: Arbejdsgruppen består udover Lita og Ida af Lisbeth Green, tidl. Horsens Museum).

Nyt fra redaktionsgruppen for www.dragt.dk ved puljesekretæren. Tak til alle fordi I mere flittigt end før giver besked om udstillinger med videre, som skal publiceres på siden. Bliv ved med det. (Ref: Arbejdsgruppen består af Tina Forsingdal og puljesekretæren).

Nyt om orddatabaseprojektet ved puljesekretæren. Cand. mag. Birka Ringbøl Bitsch var ansat på midler fra Augustinusfonden frem til 1. november 2007. Farumgårdfonden har givet tilsagn om at støtte projektet, såfremt dragtpuljen skaffer de øvrige midler. Én af Kongehusets fonde har vist interesse for projektet. Dragtpuljen bør starte en ny ansøgningsrunde for at forsøge at skaffe de resterende midler. (Ref: Efter landsmødet indløb meddelelsen, at Kong Frederik og Dronning Ingrids Fond støtter projektet. Arbejdsgruppen består udover puljesekretæren af Anne Hedeager Krag, Camilla Luise Dahl, Catharina Oksen, Else Østergaard, Ingeborg Cock-Clausen, Inge-Margrethe Davidsen, Joy Boutrup, Karin Grønning, Kirsten Leer, Maj Ringgaard og Mariann Ploug).

Nyt vedr. bog om industrialismens tøj. **Marie Riegels Melchior** fortæller pr. e-mail, at vi har fået flere penge til projektet og er snart i hus på den front. Aftalen med forlaget er at aflevere manus til 1. april, så der sker virkelig noget pt. Det er jo kun et år siden at vi modtog de første udkast til bogens artikler. (Ref:

Arbejdsgruppen består af Marie Riegels Melchior, Helle Leilund, Kirsten Toftegaard, Maria Mackinney-Valentin og Solveig Hoberg).

Minna Kragelund, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Århus Universitet: ”Æstetisk styrke – nytolkning af tekstil kulturarv”. Minna fremlagde en delanalyse af hvide bondetekstiler i en igangværende undersøgelse, der er muliggjort ved støtte fra Farumgaard-Fonden. Undersøgelsen udspringer af et møde med anderledes hvide tekstiler med helt grafiske udtryk og interessante teknikker på en udstilling for en del år siden. Analysen fokuserer på, hvilke udtryk tekstilerne har, og hvilke indtryk disse gør på mennesker i dag, - altså om de er aktuelle i nutidig kulturformidling. Den bagvedliggende problematik er følgende:
Fortidens værdikriterier styrer og begrænser langt hen ad vejen nutidens muligheder for at opleve fortiden. Vedr. bondekulturen anvender de kulturhistoriske museer stort set værdikriterier fra omkring 1900, hvilket afføder et ensidigt billede af fortidens arkitektur, design og håndværk. Gennem forskningsprojektet *Æstetisk styrke* ønskes den materielle kulturarv nytolket og evt. revitaliseret gennem en komparativ undersøgelse af hvide bondebroderier fra 1800-tallet. De såkaldte Hedebo-broderier tildeltes guldmedaljer på verdensudstillingerne, og Hedebo-egnen blev forbillede for dansk broderi, hvorved andre egnes broderier blev skubbet ud i periferien - og glemt. En analyse af både de glorificerede og de glemte tekstiler vil ændre det regionale kulturbillede til gavn for den del af museumsformidlingen, der videregiver viden om håndværkserfaring og designforståelse. Hele undersøgelsen forventes publiceret i en bog om ca. et år. Minna inviterede til sin afskedsforelæsning 30. april 2008. Den afholdes i forbindelse med et nordisk seminar. (Ref: Invitationen er efter mødet udsendt pr. e-mail).

Katia Johansen, Rosenborg: Fremtidsvisioner for ICOM Costume Committee. Katia blev i Wien 2007 valgt som formand for komiteen, som hun spøgende kaldte ”verdens dragtpulje” med 250 medlemmer i 35 lande. Komiteen er blot én af **I**nternational **C**ouncil **O**f **M**useum, som rummer ca. 30 specialistkomiteer og en række regionalkomiteer. Costume Comittee blev grundlagt i 1962, og dens aktiviteter er

- årlige møder rundt i verden samt trykte Proceedings (indlæggene fra møderne)
- Costume News, nyhedsbrev to gange årligt
- Bibliografi, som kan bestille på CD-rom
- Guidelines

Det kommende møde i 2008 bliver i Santiago, Chile med temaet kolonimode. I 2009 bliver mødet afholdt i Lyon med temaet

berøringsflader mellem forskning i dragthistorie og modehistorie.
I 2010 Triennial-møde i Beijing.
Komiteens mål i perioden 2007-2010 er:

- At styrke komiteens – og ICOMs – globale gennemslagskraft
- At styrke lederskab, der udbreder og fremhæver kulturarvens værdi
- At styrke museers og dragtsamlingers effektivitet og høje standarder
- At forbedre medlemmernes udbytte af Costume Commitee

Gennemslagskraften skal opnås ved at række ud, hvor vi ikke har meget kontakt endnu for eksempel i Latinamerika og et andet forslag er at hjælpe med at starte et nyt mode- og dragthistorisk museum i Marokko.
Lederskabet med forståelse for kulturarvens værdi: Komiteen arbejder på at rekruttere yngre og forskellige medlemmer til komiteen samt at bevare deltagelse fra de medlemmer, som er gået på pension. Hermed overleveres værdifuld erfaring, viden og videnskabelige traditioner. Komiteen arbejder på at skaffe rejsepenge til møderne.
Effektivitet, inspiration og høje standarder: komiteen vil stå for en Study Series publikation om ”Presenting Costume”, som skal udgives af ICOM og rundsendes til ICOMs 22.000 medlemmer og museer verden over. Desuden indføres et ”Costume Service Project” i første omgang ved de årlige møder. I 2008 et ”dragter verden rundt” arrangement for at skaffe midler til et konserveringsprojekt.
Målene for Costume Commitee: ved møderne øges det faglige udbytte med aktiv deltagelse. Derfor indføres for eksempel en diskussion over et forvarslet og relevant emne. I 2008 om brug af dragtrekonstruktioner på museer.
Nyttige adresser:

- Costume Commitee: Katia Johansen kj@dkks.dk
- Mødet i 2008: 6.-10. oktober, Santiago, Chile www.museohistoriconacional.cl
- Dansk ICOM: www.icomdanmark.dk
- Om ICOM: http://icom.museum
- Tilmelding til ICOM: secretariat@icom.museum

Kort nyt om Dragtjournalen. Indlægget udgik delvist på grund af sygdom. Der har været en fodfejl med korrekturen ved Dragtjournalen 2. På redaktionens vegne undskylder puljesekretæren. Der mangler redaktører. Man bedes melde ind, hvis man kan lægge et stykke arbejde her. (Ref: Arbejdsgruppen består af Camilla Luise Dahl, Kitt Boding-Jensen, Torsten Grunwald, Catharina Oksen, Kristine Holm-Jensen, Ellen-Elisabeth Jensen samt puljesekretæren).

Nyt fra "Københavnergruppen":

a. **Esther Grølsted**: Grundtvigs Hus i København har i 2008 100 års jubilæum, og i den anledning er den store malede frise ved blandt andre Rud Petersen med mennesker i egnsdragter blevet restaureret. Flere af de dragter, der blev anvendt som forlæg til frisen, er siden blevet skænket til Nationalmuseet. Esther tilbyder omvisninger for dragtpuljens medlemmer fredag 6. juni kl. 13.30 og fredag 13. juni kl. 13.30. – Nærmere information følger.
b. **Maj Ringgaard**: Kunstindustrimuseet har i øjeblikket en udstilling om broderiforretningerne Eva Rosenstand og Clara Wæver. Kirsten Toftegaard har tilbudt at give en omvisning for puljens medlemmer. Nærmere information om dato følger.
c. **Maj Ringgaard**, CTR: Noa Noas inspiration af historiske tekstiler – forårsarrangement. Nærmere information følger.

Maj Ringgaard efterlyser af oplysninger vedr. buxer i midten af 1700tallet. Maj skriver efterlysningen sammen, så den kan rundsendes pr. e-mail.

Nyt fra sekretariatet herunder planlægning af sensommermødet 2008.
Dragtpuljen har fået henvendelse fra et nyt tidsskrift Personae, som gerne vil samarbejde med forfattere. Projektbeskrivelse medsendes som bilag til referatet.
Dragtpuljen har fået henvendelse fra Professionshøjskolen København med opfordring til at indtræde i uddannelsesudvalget. Birgitte Kirstein fra Håndarbejdets Fremmes Seminarium har efter landsmødet sendt opfordringen i en form, der vedhæftes som bilag til referatet. Interesserede melder ind til tem@dengamleby.dk
Sensommermødet: der var flere forslag fremme: Textilforum i Herning, Nykøbing Falster samt Sønderjylland.

Tak for et godt møde!

Med venlig hilsen
Tove Engelhardt Mathiassen

Deltagere i landmødet 5. marts 2008

Anette Tonn-Petersen
Anna-Margrethe Jonsson, Anisse
Anne Hedeager Krag, Næstved
Anne-Grete Sandstad, Sverresborg, Trondheim
Annett Skjelsager, Farum
Annette Herbst, Historicum
Anni Bloch, København
Bente Larsen, Kvindemuseet (indlæg)
Birgitte Kirstein, Håndarbejdets Fremmes Seminarium
Birgitte Thorup Helgren, Randers Kulturhistoriske Museum
Birthe Jensen, Vendsyssel Historiske Museum
Ellen Elisabeth Jensen, Furesø Museer
Esther Grølsted, Nationalmuseet (indlæg)
Hanne Hjerrild Smedemark, Sønderborg Slot
Hanne Schaumburg Sørensen, Randers Historiske Museum
Helena Berger, Kvindemuseet
Ida E. Hansen, Textilforum (indlæg)
Ina Damgaard Holst, Horsens Museum
Inge Christiansen, Køge Museum
Inge Margrethe Davidsen, Gilleleje Museum
Inge Sølling, De danske Folkedanseres Dragtudvalg
Inger Jørgensen, Lejre Arkiverne
Karin Grønning, Fredericia Museum
Kathrine Vestergård, Jerslev
Katia Johansen, Rosenborg Slot (indlæg)
Kirsten Emiland, Holbæk
Kirsten Gravesen, Horsens Industrimuseum
Kirsten Rykind-Eriksen, Vejle Museum (indlæg)
Kirsten Schmidt, Rudersdal Museum (indlæg)
Kirsten Toftegaard, Kunstindustrimuseet (indlæg)
Lene Sørensen, Randers Kulturhistoriske Museum
Linda Regine, Historicum
Lita Rosing-Schouw, Gilleleje Museum (indlæg)
Mads Findal Andreasen, Kalundborg Museum
Maj Ringgaard, Nationalmuseet (indlæg)
Majken Lusty, Kalundborg Museum
Marianne Hvass Petersen, København
Minna Kragelund, DPU (indlæg)
Monika Janfelt, Syddansk Universitet
Susanne Lervad, København
Torsten Grunwald, København (indlæg)
Trine Andresen, Håndarbejdets Fremmes Seminarium
Tove Engelhardt Mathiassen, Den Gamle By og puljesekretær